

ח' אייר	כניסת	שבת
ירושלים	שבת	18: 37
ת"א	18: 59	19: 57
חיפה	18: 49	19: 58
באר שבע	18: 58	19: 56

אילו של יצהק

פרשת "אחרי מות-קדשים"

פרשת "קדשים" פותחת בציווי: "וידבר ה', אל-מִשֶׁה לְאֹמֶר. דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי-עַדְת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל, וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם--קִדְשִׁים תִּהְיוּ: כִּי קְדוֹשׁ, אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם." (וי"ט, א-ב')

ומקשה ה'אור החיים' הקדוש: ויש לתמוה על לשון הפסוק "קדושים תהיו" - מדוע הציווי הוא לעתיד, מדוע לא כתוב "קדושים היו" לשון הווה, שהוא צווי להיות קדושים עכשיו? ומסביר, שבא הכתוב לומר שאין סוף לדרגות הקדושה, **שתמיד אדם יכול להתקדש עוד ועוד.**

הדרך לקדושה לפעמים זרועה מכשולים וניסיונות, ועל האדם מוטלת החובה לא להתייאש. וגילתה לנו התורה את הדרך להצליח בדרך העולה בית ה': אם קשה לו - העצה היא ללכת צעד אחר צעד, עד שיגיע לתכלית. במילים אחרות: התורה נקטה בלשון עתיד, לרמוז שזו צורת עבודת האדם את קונו - שלא דרשה התורה מאדם שיהיה מיד קדוש, שיגיע מיד לדרגות גבוהות, אלא על האדם **לעמול ולהתייגע, להתקדש ולהתגדל**, עד שמגיע לדרגות הנצרכות בעבודת ה'. כך אנו מוצאים בספר 'מסילת ישרים', הכולל הדרכה מפורטת לעבודה מאומצת שלב אחר שלב, על מנת לזכות למדרגה העליונה של קדושה ורוח הקודש. 'מסילת ישרים' מחלק את עבודתו לשלוש קומות, שבכל אחת מהן יש שלושה רכיבים. הקומה הראשונה היא הקומה של הצדיק, הכוללת את מידות הזהירות, הזריזות והנקיות. הקומה השנייה היא הקומה של החסיד, הכוללת את מידות הטהרה, הפרישות והחסידות. הקומה השלישית היא הקומה של הקדושה, הכוללת את יראת החטא והענווה, ולבסוף - את רוח הקודש.

ואומרים חז"ל, נאמר "דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי-עַדְת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל", כי אילו היה נאמר כאן "דבר אל ראשי המטות, היו פשוטי העם אומרים לעצמם, מה לנו ולקדושה השייכת לראשי העדה, לגדולים לבעלי נשמות גבוהות וקדושות, אבל נאמר כאן דווקא "דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי-עַדְת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל" בלי יוצא מן הכלל, היינו שכל אחד מב"י יוכל להיות קדוש.

בפרשת "קדשים" יש הלכות רבות, אשר רובן בעניינים שבין אדם לחברו, וחלקן בהלכות שבין אדם למקום. אולם התורה הקדימה לומר "קדשים תהיו", ובכך באה בעצם לכלול וללמד, שלא רק על עניינים שבין אדם למקום חל ענין הקדושה, אלא גם בעניינים שבין אדם לחברו, ושלהיות קדוש באמת, צריכים לנקוט זהירות גדולה בענייני 'בין אדם לחברו', ואין די במה שהוא פרוש מהמון העם ודבוק באלוקיו.

בין ציווי הפרשה, המפרטים את הדרך שבה על האדם לצעוד בה נמנה הציווי הבא: "**בְּצִדְקָה, תִּשְׁפֹּט עִמִּיתְךָ.**" (וי"ט, ט"ו) ומפרש רש"י: "כמשמעו. דבר אחר: הוי דן את חברך לכף זכות". וכתב בעל **השפת אמת** ז"ע על המשנה (אבות.א.ו.) "הוי דן את כל האדם לכף זכות" - שלפני שאתה הולך לדון את האדם נלפך להתבונן ב"כל האדם", לרדת אל שורשיו מילדות, להעמיק אל צפונות נפשו, לחקור בבעיותיו האישיות, בכישוריו ובמצבו הכלכלי. ועליך לאמון ולתרגל את מוחך בלימוד זכות, אפילו "מתחת לאדמה", גם בדברים כאלה שלכאורה אין כל הגיון להצדיקו, ולחשוב: אולי בכל זאת סיבה זו וזו - אפילו שאינה הגיונית, הביאה אותו להתנהגות שכזו.

בתקופתו של הגאון רבי יחיאל מיכל גורדון זצ"ל, ראש ישיבת לומז'ה, ארע מקרה שהתגלה בדרשתו של אחד מבחירי תלמידיו במסיבת ארוסיו, וכך פתח בחורו ואמר: כיון שמקובל בדרשות אלו להודות לכל מי שסייע בגידולי לתורה וליראת שמים, על כן במעמד זה, אני רוצה לתלות את הזכות העיקרית לכך במלמד שלי בכיתה ב' ביחיידר'י שבו התחנכתי. כשהייתי ילד קטן בן 7, הביא אחד הילדים לכיתה שעון יוקרתי שקיבל במתנה ליום הולדתו. בצאתו להפסקה רץ לשחק ושכח את השעון על השולחן, ועם שובם של הילדים מההפסקה, נשמעה מפיו זעקת שוד ושבר. השעון נעלם ואיננו. ברור היה שאחד הילדים חמד את השעון וגנבו. המלמד דרש שהילד שלקח את השעון, יקום ויודה. הוא חזר על בקשתו פעמיים ושלוש. אף אחד לא עשה זאת, והמלמד ציוה על כל הילדים לקום ממקומותיהם ולהרים את ידיהם, והחל לעבור ליד כל תלמיד ולמשמש בכיסו ובתיקו, כדי לאתר את הגנבה.

אני, סיפר החתן במסיבת ארוסיו, רעדתי מרוב פחד, ואתם מן הסתם מבינים גם למה... אני הייתי הגנב... למראה השעון היפהפה לא עמדתי בפיתוי, וכשהתבוננתי מסביבי וראיתי שאף אחד אינו נמצא בכיתה, לקחתי את השעון והנחתי בכיס! והנה עכשיו המלמד עובר בין כל התלמידים וממשמש בכיסיהם, ואו-טו-טו הוא מגיע אליי, וימצא את השעון מונח בכיסיי!!! באותו רגע חלפו במוחי כל הדמיונות השחורים והרעים שאפשר להעלות על הדעת, ומחשבותיי עסקו אך ורק בשאלה מה יקרה כאשר המלמד יתפוס אותי בקלקלתי, ויפרסם את חרפתי לעיני כל הכיתה.

ו'הרגע השחור' הזה מגיע, והנה כבר המלמד נמצא לידי, מכניס את ידו אל כיסו ו... מוצא את השעון. ומה קורה עכשיו? באופן טבעי צריך היה המלמד להכריז בקול תרועה על לכידתו של הגנב. אבל המלמד שלי לא עשה כך. משגילה את השעון בכיסי, נקט בטקטיקה מחוכמת עד מאד. הוא אחז את השעון היקר בידי, חפנו והסתירו באצבעותיו, והוציאו בחשאי מתוך הכיס שלי, מבלי שאף אחד ירגיש, והניחו בכיסו.

הוא עשה זאת בזריזות, ובכך הסיח את דעתם של הילדים מגילוי של השעון. המלמד המשיך לעבור בין הילדים ולחטט בכיסיהם, וכשסיים את מלאכתו הודיע לכולם שאכן מצא את השעון. 'אבל אני רוצה שתדעו שאף אחד מהילדים לא גנב את השעון... היה פה יצר הרע שנכנס לכיתה, והוא זה שביצע את הגניבה... הילד שבכיסו מצאתי את השעון, נחשב אצלי כילד טוב, חרוץ וירא שמים, ומן הסתם גבר עליו יצרו לרגע.'

אני, כמובן נשמתי לרווחה. הרגשתי היתה שניצלתי מ'לינץ' כיתתי, ובזכות מידותיו הנעלות והנהגתו החכמה של המלמד יכולתי להמשיך ולתפקד, וגם - להתחרט באמת על המעשה שעשיתי. עכשיו תארו לכם, אמר החתן בדמעות, מה היה קורה אילו היה המלמד נוהג בפזיזות, ועם גילוי של השעון בכיסי היה מודיע בקול רעש גדול לכל חברי הכיתה ש'הנה מצאתי את הגנב'. בטוחני שבמצב כזה הייתי נאלץ לעזוב את היחיידר'י מרוב בושה, ולהתגלגל למוסדות אחרים, ושמי היה יוצא לשמצה באזני כל, עד שהייתי עלול להתדרדר לגמרי ולעזוב את עולם התורה. ולכן, במסיבה זו אני חייב למקד את עיקר תודתי לאותו מלמד, ולהודיע קבל עם ועדה שרק בזכותו נשארתי בתוך עולם התורה.

התחושה הזאת, לחוש את הכאב של השני, ליוותה את גדולי התורה לאורך כל הדורות, ואמר ה"חזון איש" פעמים רבות: "כמה האדם הוא יהודי? לפי מה שהוא עושה בשביל השני", וכשנשאל מהי הדרגה הגבוהה ביותר שהאדם יכול להגיע אליה בעולם, השיב: "לעבור את כל החיים מבלי לפגוע באף אדם!"

"לא-תקם ולא-תטור את-בני עמך, וְאֶהְבֶּתָּ לְרֵעֶךָ כְּמוֹךָ: אֲנִי, ה'." (וי"ט, יח) ואמר המגיד ממזריטש זצ"ל: אהוב יהודי - והקב"ה יאהב אותך. עשה טובה ליהודי - והשם יתברך ייטיב איתך. קרב יהודי - וה' יקרב אותך ואומרים בשם **רבי שלמה מזוועהיל**, שמי שעוזר לזולתו - עוזר לעצמו! ועל כל פגיעה שאדם עושה לזולתו - הוא חוסך אלף פגיעות לעצמו!

באחת ממדינות ארצות הברית, יצאו לדרכם איש ואשתו בנסיעה בינעירונית, ולדאבון לב נהרגו בתאונת דרכים קשה. הם השאירו אחריהם בן ובת, אח ואחות יתומים, הבן היה אברך צעיר נשוי ללא ילדים וגר בביתו עם אשתו, והבת היתה בגיל השידוכים וגרה בבית ההורים. הבן סבר לתומו שדירתם של ההורים - דירה גדולה ויוקרתית - שייכת לו, שכן מלבד היותו בן יחיד לעומת האחות, הרי גם בכור הוא. הוא הסכים לתת לאחותו מגורים בבית עד נישואיה, אבל טען שהדירה שייכת לו. אולם אחותו טענה לעומתו, שעבורו קנו כבר ההורים דירה אחת, כשהשיאו אותו בשעתו, וכיוון שיש לו דירה מסודרת ופרנסה ברווח, והוא לעומתו יתומה ללא פרוטה ואין מי שישיא אותה, לכן זקוקה ומוכרחת היא לדירה זו.

הוויכוח בענין הירושה הסתבך למריבה קשה, עד שהובא הדבר להכרעת הרבנים, ועל פי הוראתם נפסק שהצדק עם הבת, והדירה שייכת לה. הבן לא הסכים עם כך שהפסיד את ירושתו הגדולה, וכדרכה של מחלוקת היא הלכה והחריפה, עד שנותקו כל הקשרים ביניהם ונעשה פירוד מוחלט, כמו הר שניצב ביניהם, והחליטו שלא להכיר יותר לא זה בזה ולא זה בזה. השנים חלפו להם, האח נעשה 'חשוד בניס' ליע, ולאחר המתנה רבת שנים לפרי בטן לשווא, החליטו בני הזוג השבורים לנסות את מזלם בארץ הקודש, בהסתמכם על דברי חז"ל ששינוי המקום יכול לבטל גזר דין. הם עברו לגור בארץ הקודש, ואילו האחות נשארה בחוץ לארץ. הקשרים ביניהם נותקו לגמרי, ולא ידעו אחד מהשני שנים רבות. לימים, נישאה האחות לבחור תלמיד חכם וירא שמים, כשאחיה שבארץ הקודש לא ידע ולא שמע כלום, ולא השיתף בשמחתה כלל. האח דן נשאר עקר גם לאחר שנים רבות בארץ הקודש, ולימים פתח ישיבה גדולה לצעירים מצוינים בירושלים עיה"ק, כדי שיזכה לכל הפחות להעמיד תלמידים, שהרי הם כבנים (סנהדרין יט:). היתה זו ישיבה מוצלחת ביותר. ראש הישיבה השקיע את כל אונו ומרצו בתלמידיו ופיתוחה ושגשוגה של הישיבה, שעד מהרה תפסה את מקומה כאחת הישיבות הטובות כשמאות בחורים מתדפקים על פתחה.

באחת השנים הגיע למלמד באותה ישיבה בחור מחוץ לארץ. כדרך הרבה מחבריו הגיע אף הוא ללימודי ישיבה גדולה בארץ הקודש, ובהיותו עילוי ומהמבורח ביותר, התקבל לאותה ישיבה מיוחדת, שם התעלה במעלות התורה והיראה, ועשה חיל בלימודיו.

יום אחד חלה הבחור ונפל למשכב ל"ע, הוא שכב במיטתו שבפנימייה כשחמו עולה ומטפס, וראש הישיבה, באהבתו הגדולה לתלמידו עמד מקרוב על מצבו כל העת, וטיפל בו במסירות עילאית. והנה החל מצבו של הבחור להסתבך רח"ל עד שנשקפה סכנה לחייו, החום טיפס ועלה מאוד, ולאחר שלא הצליחו הרופאים שביקרוהו להעלות מזור ותרופה למחלתו, נצרך הבחור לאשפוז בבית החולים ולעירוי נוזלים, שם היה נתון למעקב צמוד אחר התפתחות מחלתו. כראות ראש הישיבה את המצב לאשורו, התקשר לאבי הבחור וביקש ממנו להגיע בדחיפות כדי לעמוד מקרוב על מצב בריאותו של בנו. האב הגיע ארצה וסר מיד לבית החולים, שם התיישב ליד מיטת חוליו של בנו, וממנה לא מש כל עת מחלתו.

באחד מאותם ימים קשים, בעוד האב ממתין ביחד עם ראש הישיבה מחוץ לחדרו של מנהל המחלקה, שערך בדיקה ארוכה ומקפת לאבחון מחלתו הנדירה של הבחור, התגלגלה ביניהם שיחה ידידותית, שבמהלכה התעניין ראש הישיבה אודות משפחתו של הבחור. בין לבין סיפר האב על חמיו וחמותו, שנהרגו בטרגדיה קשה של תאונת דרכים מחרידה. שאל ראש הישיבה: "האם היו לחמך בנים נוספים?" "לא!" – ענה האב – אשתי היא בת יחידה, ואין לה אחים ואחיות כלל. "איך נקרא חמך וחמותך? היכן היו גרים?" – המשיך ראש הישיבה בחקירה המוזרה. האב ענה על כל השאלות אחת לאחת, אף שהתפלא על התעניינותו של ראש הישיבה בחיי המשפחה ויחסו המורחב של הבחור. הוא תלה זאת באהבתו וקרבתו הגדולה לבנו הבחור החולה.

והנה להפתעתו, פונה אליו ראש הישיבה בבקשה מוזרה, אם יכול הוא אולי לברר הדבר אצל אשתו היטב, אם אין לה אולי בכל זאת אח? האב לא הבין מה יש כאן לברר... הלא הדברים ידועים וברורים זה שנים רבות שאין לאשתו לא אח ולא אחות. – אך בכל זאת לבקשתו האישית של ראש הישיבה, בשיחתו באותו יום בטלפון עם אשתו שנשארה בחו"ל, שאלה בדרך אגב, אם לא היה לה אולי אח אחד? מדוע שואל אתה, ומה נזכרת בזה עתה? – הקשתה האשה. "מפני שראש הישיבה ביקש ממני לברר זאת עבורו" – ענה האיש בפשטות.

"אכן, יש לי אח אחד ויחיד – הודתה האשה – אבל כבר לפני הרבה שנים נותקו הקשרים בינינו, עוד לפני שנישאנו, ואינני יודעת אודותיו ולא כלום". לאחר אימות פרטים נוספים, התברר בוודאות, שאלו השניים – אבי הבחור וראש הישיבה – גיסים, ואותו בחור אינו אלא בן אחותו של ראש הישיבה. "עתה מבין אני – ציין ראש הישיבה – הטעם שנמשכתי מאוד לטפל בבחור זה במסירות מיוחדת, הלא עצמי ובשרי הוא!". לאחר הגילוי הגדול התפתחו שיחות נפש בין שני הגיסים ונדע לו לאב שראש הישיבה חונן בנים, ולראש הישיבה נודע שאותו בחור 'בן יחיד' הוא לאביו ולאמו, ועתה מוטל הוא לפניהם חולה מסוכן, ללא מציאת מזור ותרופה למחלתו הקשה.

ימים אחדים לאחר מכן, דיברו ביניהם על מחשבה אחת שהתברר שהתעוררה אצל שניהם כאחד, שמא אותה הקפידה שיש ביניהם האח על אחותו, והאחות על אחיה, היא שמעוררת על שניהם את הקטרוג הקשה. – כאשר ידוע שההקפדה והמחלוקת היא עיקר הגורם לכל הצרות והייסורים ועגמות הנפש שהאדם עובר עלי אדמות.

על אתר החליטו אפוא השניים, שאין שום טעם 'לסחוב' את אותה מחלוקת ישנה נושנת על פני ימים נוספים והגיעה העת להתפייס ביניהם. אמו של הבחור – אחותו היחידה של ראש הישיבה – הגיעה ארצה תוך ימים ספורים, ונעשה ביניהם פיוס גדול, דמעות רבות זלגו במעמד בקשת המחילה, כשלאחריה נשארו הורי הבחור להתארח בביתו של האח ראש הישיבה, ונעשה ביניהם אהבה גדולה מאוד תחת כל השנים שהיו מופרדים.

והנה אחר אותו פיוס הגדול, חל לפתע שינוי עצום לטובה במצבו של הבחור, ותוך ימים ספורים הבריא לגמרי כאחד האדם, לפליאת כל רופאיו, שלא הבינו מה גרם לה לאותה מחלה לעזוב בפתאומיות שכזו את גופו של הבחור, שזה כמה שבועות רק הלכה והתגברה עליו.

ומאיך בביתו של ראש הישיבה התרחש נס ופלא עצום, כאשר לאחר שנים רבות של עקות וזכו להיפקד זכר של קיימא, להשתאות כל רופאיהם שלא נתנו להם שום סיכוי לנוכח מצבם להביא לידים! המסקנה שהסיקו בעצמם שני הגיסים היתה ברורה, שאותו כעס וקפיידא שביניהם הוא שגרם כנראה לכל אותו קטרוג נורא, שנעשה האח חשך בנים לשניים מרובות, והאחות זכתה לבן אחד, שבטיב ההשגחה מן השמים נשלח ללמוד בישיבתו של דודו, אשר התקרב אליו מאוד, ולהביא עליו שם אותה מחלה מסוכנת שבעקבותיה התגלגל השלום הגדול!

ללמדך שאלו העניינים שבינו אדם לחברו, הינם חמורים ביותר, ומלבד הגמול הממתין לאדם בעולם הבא, עוד משלמים עליהם קשות גם בזה העולם! – לפיכך צריך איש ישראל לתקן המידות לטובה, להיות מעביר על מידותיו תמיד, ואמרו חז"ל במסכת ראש השנה (יז):

"כל המעביר על מידותיו מעבירין לו על כל פשעיו, שנאמר (מיכה ז, יח) 'נִשְׂאָ עוֹן וְעָבַר עַל-פְּשָׁעוֹ', לְמִי נוֹשֵׂא עוֹן? – לְמִי שְׁעוֹבֵר עַל פְּשָׁעוֹ'. ופירש רש"י: "המעביר על מידותיו - שאינו מדקדק למדוד מידה למצערם אותו, ומניח מידותיו והולך לו.", ובזה נזכה לשלום הגדול בבית ישראל.

ויש לדעת: ככל שגוברת בלב האדם ההכרה במציאות האלוקים, כן זוכה הוא למבט גבוה ומקיף יותר, על החיים בכלל ועל מצבו כאדם בפרט. ככל שהכרה זו חיה ותוססת בקרבו, כן נמוגים מאליהם רגשות השנאה וצרות העין.

ועתה נשוב לאחור ונסכם: חלקה הראשון של פרשת "אחרי מות" הוא פרשת 'עבודת יום הכיפורים'. במרכז עבודת היום עמדו שני שעירים, עיזים זכרים, שווים במראה – צבע זהה, בקומה – גובה זהה, בדמים – ערך זהה. אחד מהם - מי שהוכרע לשם ה', ימות בשחיטה, בסכין חריף של המקדש, דמו יתקבל בכלי המקדש ויגיע משם אל קודש הקדשים. ואילו השני, מי שהוכרע לַעֲזָאזֵל, לא ייפגע בסכין המקדש. הוא לא ימות בשחיטה. הוא יעמוד חי, בלא פגע, ויוצא מן המקדש כאשר הוא במלא כוחותיו. הוא ישלח ממקומו "בשלום" אל השממה, אולם שם יושלך מאחד הצוקים הגבוהים, ייפול לתהום ויתרסק.

ככל העבודות שנעשו בבית המקדש, משמשת לנו גם עבודה זו כמורה דרך באורחות חייו, זאת אם נשכיל לפענח את הסמליות הטמונה בה. אחת הדרכים להסביר סמליות זו היא, ששעירי יום הכיפורים מסמלים שתי דרכים. בדרכו הייחודית מעניק לנו הרב שמשון רפאל הירש זצ"ל (במעגלי שנה, חלק א') התבוננות על יום הכיפורים דרך מבטם, כביכול, של שני השעירים, כדרך משל לשתי הדרכים העומדות בפני כל אדם, ואלה תמצית דבריו:

שני השעירים הללו נמצאים בעמדה זהה לחלוטין. בעלי מראה זהה וערך זהה, ואין לאחד מהם מעלה על זולתו. שניהם עומדים לפנינו לכיוון קודש הקודשים. אולם בכל זאת, למרות הדמיון המפליא בפרטים הטכניים, מה שונה גורלם! אחד לה' ואחד לַעֲזָאזֵל.

השעיר המוקרב לשם ה', נשחט, דמו הניגר נאסף לתוך כלי ומובא לתוך קודש הקודשים ע"י הכהן הגדול המזהה ממנו אל בין בדי ארון הברית, עורו ובשרו נשרפים באש מחוץ למחנה. אין נותר ממנו דבר.

כל אותה העת עומד חברו, חי בריא ופועה, אין הוא מסוגל להכיל את רגשותיו על "מזלו" ששפר עליו להישאר חי. בהגיע איש עיתי המתחיל להוציאו מתחומי הצרים של בית המקדש אל מרחבי הטבע – ליבו מתרחב באושר. בעלותו אל הצוק הגבוה הרחק הרחק מן הסכין המאיימת שבה נשחט חברו, הוא ניצב בפסגת העולם, הכל פרוש לפניו וגאוה פושה בכל איבריו על "הצלחתו" בחיים.

רגע אחר כך הוא נהדף אחורנית. רק כעת, ברגעיו האחרונים, ברגעים בהם איבריו מתתרבים ומתפרקים במורד המדרון, הוא מבין מי היה המאושר מביניהם....

והנמשל: שתי דרכים שוות פתוחות לפני כל יהודי:

דרך התורה והמצוות המובילה את ההולכים בה ומקרבת אותם לה', ומגדד **דרך חולין**, של חיים גדושי תאוה, תשוקה לחיי העולם הזה וריחוק מלימוד תורה וקיום מצוות.

דרך התורה והמצוות דורשת לעיתים הקרבה אישית, ויתור על רצונות והגבלות, וההולכים בה זוכים לאושר אמתי.

לעומתה, **דרך פריקת העול** תחילתה בפיתוח האנוכיות, העדפת חיי הנאה, מדומים, על פני חיי הקדושה. הבוחרים בה, עומדים, כביכול בראש "צוק גבוה", מבטיעים מראש הפסגה על ההולכים בדרך ה' ולועגים להם, על הוותיקים ועל השעבוד לה'.

דומה כי היא דרך החיים, אך היא מוליכה אל החידלון;

דומה שסוגה היא בשושנים, חירות, הנאות גשמיות, אושר וחדוות חיים, אך לאמיתו של דבר היא מובילה לאבדון.

ככל שדרך החיים מתרחקת מן המקדש מדרך התורה והמצוות, כך נדמית היא כיותר משוחררת ויותר נאורה, והצועד בה עולה למרומי צוק ההנאות הגשמיות, צופה בהנאה על חברו המסכן המוסר את דמו ואת חלבו - אך בו בזמן אין הוא מבחין כי הגיע אל דרך ללא מוצא, אל המורד התלול שמאחוריו, המוכן לבלעו ללא תקווה.

שני שעירים אלו שנפרדו דרכיהם, מגלים לאדם שהוא אישית תמיד ניצב על פרשת דרכים מוסרית. כולנו עבדים לחומר, עובדים קשה ועוד יותר קשה - רק כדי לא לפנות זמן ולחשוב על משמעות החיים. כי מי שחושב על המשמעות, עשוי בטעות למצוא אותה. אם כן, בידנו ניתנת האפשרות לבחור באיזו משתי הדרכים עלינו לצעוד. לה', או לַעֲזָאזֵל!

לע"נ אסתר מזרחי בת יחזקאל וכתון ז"ל
נלב"ע ב' עבת ה'תש"פ. ת.נ.צ.ב.ה.

לע"נ ר' יצחק ב"ר נסים מזרחי ז"ל
נלב"ע י"ח תשרי ה'תשס"ט. ת.נ.צ.ב.ה.